

збагачувати свій життєвий простір, проектувати його нові форми та змісти і спиратись на власні стратегії у житті та діяльності.

Змістовно-цільовим орієнтиром при визначенні форм, методів і способів організації соціально-психологічного супроводу по наданню допомоги особистості, що зазнала психологічного травмування, виступає визнання її здатності спричиняти взаємозумовлені зміни у світі та в самій собі.

Література:

1. Antonovsky A. Health, Stress and Coping. San Francisco : JosseyBass, 1979. 225 p.

2. Гавриловська К. П. Модель BASIC Ph у роботі психолога. *Розвиток обдарованої особистості в освітньому просторі: ціннісний вимір* : зб.матеріалів доп. учасн. X наук.-практ. семінар. Київ, 2020. С. 14-15.

3. Герман Д. Психологічна травма та шлях до видужання : наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного террору / пер. з англ. О. Лизак, О. Наконечна, О. Шлапак. Львів : Видавництво Старого Лева. 2015. 416 с.

4. Lahad M., Shacham M., Ayalon O. The “BASIC Ph” model of coping and resiliency: Theory, research and cross-cultural application. London : Jessica Kingsley. 2013. 329 p.

5. Пезешкиан Н. В поисках смысла : психотерапия маленькими шагами. Киев : Издательство Ростислава Бурлаки. 2019. 304 с.

6. Титаренко Т. М. Посттравматичне життєтворення : способи досягнення психологічного благополуччя : монографія. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2020. 160 с.

7. Титаренко Т.М. Соціально-психологічний супровід посттравматичних особистісних трансформацій. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2020. № 45 (48). С. 59-68.

8. Франкл В. Людина у пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі / пер. з нім. О. Зайомської. К : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля». 2020. 160 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО АСПЕКТУ ОРІЄНТАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА ПРОФЕСІЮ ЮРИСТА

Красницька Т.М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
tetjanadanyluk@gmail.com*

Актуальність проблеми. Професія юриста є однією із найбільш затребуваних і розповсюджених в Україні протягом багатьох років. Підвищена увага старшокласників до обрання такої професії спостерігається протягом усіх років незалежності України. При цьому особливої актуальності набуває проблема формування адекватної мотивації професійного самовизначення шкільної молоді на основі розуміння відповідності власних прагнень і можливостей професійним викликам. Вочевидь, це можливо на тлі зрілої та сформованої мотивації старшокласників, яка формується у контексті закономірностей їх вікового розвитку. Виявлення та оцінка мотиваційних

аспектів професійного самовизначення в ранньому юнацькому віці сприяє вирішенню як суспільної проблеми: залучення до процесів правотворчості та правозастосування лише високо вмотивованих та високопрофесійних спеціалістів, так і проблеми самореалізації людини у трудовій діяльності.

У сучасній науковій літературі існує широке коло досліджень, які стосуються різних сторін означеної нами проблеми. Так, мотиваційна сфера особистості розглядалася у роботах С.Л. Рубінштейна, П.М. Якобсона, В.А. Семиченко. Досить широко висвітлено сьогодні питання професійного самовизначення та його зв'язку з мотиваційною сферою у ранній юності у роботах В.С. Кондратенко [2], В.Ф. Моргуна [3], Т.М. Титаренко. Психологічне підґрунтя професійної діяльності юридичного профілю досліджували С.І. Маршалок, І.В. Івашкевич [1], С.В. Кононенко.

Проте сьогодні досить обмеженим є коло досліджень залежності чіткого і диференційованого вибору юридичної професії старшокласниками від особливостей їх мотивації, що обумовлювала б специфіку здійснення профорієнтаційної роботи з юнацтвом та надання їм ефективної психологічної допомоги на шляху професійного самовизначення.

Мета роботи – представити результати емпіричного дослідження мотивів, які обумовлюють орієнтування на професію юриста у старшому шкільному віці.

Методика та організація дослідження. Для дослідження використані методики: методика діагностики спрямованості навчальної мотивації (за Т.Д. Дубовицькою), «Диференційно-діагностичний опитувальник професійних інтересів» Є.О. Клімова та «Карта інтересів» (О.Є. Голомштока). Дослідження проведене на вибірці із 60 старшокласників (36 дівчат та 24 хлопці), які навчаються у Гадяцькій спеціалізованій школі I-III ступенів №4 Полтавської області.

Результати дослідження. За результатами проведеного емпіричного дослідження можемо стверджувати, що для половини досліджуваних учнів (51%) властива виражена внутрішня мотивація навчання. Вони мають внутрішню, особистісно зумовлену потребу набувати нових знань у процесі навчання. Натомість, для частини досліджуваних учнів властива виражена зовнішня мотивація навчальної діяльності (42%). Вони не орієнтовані на самостійне опанування матеріалу та здобуття знань, не мають вираженої пізнавальної потреби. Окрім цього, для незначної частини досліджуваних вибірки властива недиференційована мотивація навчання (7%). Тобто, у навчальній діяльності вони можуть проявляти як орієнтованість на інтерес та своє бажання щось вивчати, так і залежність від примусу з боку оточуючих (переважно у випадках, коли інтерес не виникає).

Встановлено, що значний відсоток досліджуваних характеризується недиференційованими професійними інтересами (46%). Не маючи достатньо сформованої навчальної мотивації та зацікавленості у професійному самовизначенні такі юнаки не проявляють вираженої зацікавленості до будь-якої сфери діяльності. Також, визначено, що третина досліджуваних має

професійну спрямованість у сфері «людина-людина» (27%), пов'язану зі спілкуванням та роботою з людьми, що відповідає професії юриста.

Встановлено, що в основі спрямованості старшокласників на професію юриста лежить внутрішньо детермінована навчальна мотивація.

Більшість старшокласників, які спрямовані на діяльність у сфері «людина-людина», характеризуються вираженою внутрішньою мотивацією ($\chi^2=12,347$, $p\leq 0,01$). Тобто, прагнення опанувати юридичну професію старшокласників підкорене сформованій внутрішній потребі у такій діяльності та постійному саморозвитку. Також, їх готовність до майбутньої діяльності у якості юриста чи представника інших професій у сфері «людина-людина» підкорені чітко вираженій внутрішній потребі до пізнання та роботи з людьми. Натомість, серед досліджуваних другої групи більшість мають виражену зовнішню мотивацію. Відповідно, вони не мають спрямованості на опанування юридичної професії чи іншої професії у сфері діяльності «людина-людина».

Спрямованість на професію юриста виявлено серед представників вибірки із переважанням внутрішньої мотивації навчання ($U=278$, $p\leq 0,05$). Їх навчання та професійне самовизначення на професію у сфері права та юриспруденції підкорені внутрішній мотивації навчальної діяльності. Вони мають чіткий і свідомий професійний вибір стати юристом у подальшому, і це їх прагнення обумовлене внутрішньою свідомою позицією. Натомість, старшокласники із переважанням зовнішньої мотивації навчання характеризуються менше вираженою спрямованістю на професію юриста, їх інтереси лежать в площині інших сфер.

Висновки. Визначено чітку відмінність у спрямованості на професію юриста старшокласників із різним мотивом навчальної діяльності. Так, старшокласники із вираженою внутрішньою мотивацією характеризуються більш диференційованими професійними інтересами, серед яких орієнтації на професію юриста належить чільне місце. Натомість, юнаки із переважанням зовнішньої мотивації навчання, переважно, не зацікавлені питаннями професійного становлення.

Література:

1. Івашкевич І. В. Специфіка професійної діяльності юриста та структура його професійної компетентності. *Психологія: реальність і перспективи*. 2016. Вип. 7. С. 80-83.
2. Кондратенко В. С. Вплив мотивів на вибір майбутньої професії старшокласників. *Молодий вчений*. 2016. № 6. С. 419-422.
3. Моргун В.Ф. Психодіагностичний супровід особистості у ситуаціях професійного самовизначення. *Наука і освіта*. Одеса, 2016. № 2–3. С. 156–164.